

RİSALE-İ NUR NÜSHALARINDAKİ FARKLILIKLAR VE BEDİÜZZAMAN'IN TASARRUFLARI

Risale-i Nur Külliyyatı, Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri hayattayken yazımı, tashihi ve kitap haline gelmesi tamamlanmış ve bizzat kendisinin onayıyla yayına sunulmuş eserlerdir. Zaman içinde farklı bazı yayınevleri tarafından orijinal nüshalar esas alınıp çoğaltılarak günümüze kadar gelmiş, inşallah istikbalde de Bediüzzaman'ın müjdelediği gelecek nesile bu şekilde ulaştırılacaktır.

Risale-i Nurlarda değişiklik yapıldığı iddiası zaman zaman bazı vesilelerle dile getirilmektedir. Bu iddiaları ilk defa Üstad'ın eski eserlerinde yaptığı bazı tasarruflarla gündeme getirmişlerdi. Üstad Hazretleri hayattayken “Eski Said” diye isimlendirdiği dönemde yazdığı eserlerini, yeniden neşrettiği zaman bu eserlerinde bazı tasarruflarda bulunmuş, zamanın ihtiyacına ve şartlara göre bazı bölümleri eklemiş veya çıkarmıştır. Dolayısıyla eski halleri ile Üstad'ın tasarrufundan sonraki hallerini görüp mukayese eden şahıslar bu konuda şüpheye düşmüşlerdi.

Üstad'ın orjinal el yazması eserlerdeki tasarruflarının, talebeleri tarafından ilgililerin nazarına sunulmasından sonra bu konudaki iddialar da büyük oranda kesildi.¹

Bugünlerde Risale-i Nurlar hakkında benzer iddialar yine gündeme getirilmeye çalışılmaktadır. Bu defaki iddialar da ise, Risale-i Nur'da bazı mektupların aynı yayınevinin farklı nüshalarındaki kelime veya cümle farklılıkları veya farklı yayınevlerinin kitapları arasındaki bazı ufak tefek farklılıklar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Risale-i Nurların basımını otuz yılı aşkın bir süredir devam ettiren ve şu an en yaygın okuyucu kitlesi bulunan Risale-i Nur Külliyyatını neşreden Envar Neşriyat yayınevinin sorumlularından Ahmet Özertan Bey'e bu farklılıkların nedenini sorduğumuzda aldığımız cevap özetle şöyle:

“Risale-i Nur eserlerinde genel olarak yapılan bütün tasarruflar, bizzat Üstad tarafından yapılmıştır. Risale-i Nur'u basan bütün yayınevleri de Üstad tarafından tashih edilerek çoğaltılan nüshaları esas alarak bu eserleri basmaktadırlar.”

Risale-i Nur Eserlerinin Tashih ve Neşir Aşamaları

Envar Neşriyat yetkilisi Ahmet Özertan Bey'in Risale-i Nurların tashih ve neşir

---

safhaları ile verdiği bilgileri aynen aşağıya alıyoruz:

“Risale-i Nurlar ilk te’lif zamanı olan 1920’lerden, Bediüzzaman Hazretlerinin vefat tarihi olan 1960’a kadarki süre içerisinde, önceleri el yazısıyla binlerce nüsha yazılmış ve böylelikle neşredilmiştir. Bu yazılan nüshaların bir kısmı, Hz. Bediüzzaman tarafından kontrol edilmiş ve **“Tashihli Nüsha”** ünvanını almıştır. Malûmdur ki; beşeriyet muktezası olarak bu nüshaları yazarlar tarafından bazı harf ve kelimelerde hatalar olmuş, hattâ tevafuklu kelimeler yüzünden bazen satır atlanmıştır. Bediüzzaman Hazretleri bu nüshaları tashih ederken, manaya zarar veren yanlışlıkları düzeltmiş ve gerekli harf, kelime ve cümleleri yerine yazmıştır. Bu şekildeki nüshalar, az önce de bahsettiğimiz gibi, yüzlercedir.

Bu tashihli nüshalarla ilgili birkaç nokta:

Bediüzzaman Hazretlerinin bir nüshada kaydettiği bir not veya kelime, diğer nüshalarda bulunmayabilmektedir. Onun için, şu anda neşredilen külliyatta bulunan bir kelime veya cümle, farklı bir yerdeki tashihli nüshada bulunmayabilir. Fakat bu noktada şu bilinmelidir ki: neşredilen tashihli külliyattaki o ilâve bizzat Hz. Bediüzzaman tarafından yapılmıştır.

Yine tashihli nüshalarda, bunun aksi de mevzubahistir. Meselâ: Bediüzzaman Hazretleri bir nüshada bazı kelime ve cümleleri çıkarmış, iptal etmiştir. Fakat başka nüshalarda o kelime ve cümleler aynen kalmış olabilir.

Tashihli nüshalarda göze çarpan üçüncü bir husus da şudur:

El yazısıyla yazılan nüshalardaki noksanları veya yanlış yazılmış kelimeleri düzeltirken, Bediüzzaman Hazretleri manayı düzelterek bir kelime veya cümle yazar. Ta ki o kısımdaki mana yanlışlığı düzelsin. Fakat bu yazdığı kelimeler, diğer nüshalardaki (yani noksan veya yanlış yazılmamış diğer nüshalardaki) kelimelerle tıpkı tıpkısına olmayabilir. Çünkü Hz. Bediüzzaman, manayı nazar-ı itibara almış ve tashihi ona göre yapmıştır. Onun için elinde herhangi bir tashihli nüsha bulunan bir kimse, neşredilen Külliyatt'aki herhangi bir yer, elindeki nüshaya lafız olarak aynı aynına denk gelmediği zaman, dememeli ki, bu cümle yanlıştır. Çünkü onun elinde bulunan nüshadaki farklılık, hattâ Bediüzzaman Hazretlerinin elyazısıyla yazdığı bir kelime veya cümle de olsa; asıl itibariyle yazıcının yaptığı bir noksanlık veya yanlışlıktan kaynaklanıyordur.

Bediüzzaman Hazretlerinin Risale-i Nur'u te’lif ve neşir faaliyeti ve hizmeti böyle el yazılarıyla devam ederken, 1940'lı senelerde bazı talebeleri teksir makinesi alıp bununla risaleleri çoğaltmak istemişlerdi. Bu haber Bediüzzaman Hazretleri tarafından büyük memnuniyetle karşılanmış ve bu vatan ve millet için çok menfaatli bir hizmet olarak beyan buyurmuşlardı.

«Evvelâ: Hüsrev’le bir ruh iki cesed ve kendisi, bahadır biraderiyle

---

Nur hizmetinde çok ehemmiyetli mevki alan kahraman Rüşdü'nün acib bir el makinesini Nurlar için celbine çalışması, ehemmiyetli bir fütuhât-ı Nuriyenin mukaddemesidir. İnşâallah yine Nurlar, Nurcuların lââyık elleriyle kalemleri gibi tab' ve neşredilecek; yabani ve lââyık olmayanlara muhtaç olmayacak. Fakat herşeyden evvel sıhhatli ve yanlışız ve güzel bir tarzda makine ile, mümkün ise evvel eski harfle yazılsa, sonra yeni harfle daha münasibdir. Sizlerin isabetli tedbirinize havale ediyoruz.»²

«Kanaatım geliyor ki; bu sıralarda biz Zülfikar'ı ve Asâ-yı Musa'yı pek çok teksir etmeye mecbur olduğumuz hengâmda ve temiz olmayan matbaacılar dahi çekinmeleri aynı zamanda bu acib makine kolayca elimize verilmesi, o iki mecmuanın makbuliyetine bir işaret-i gaybiye ve inayet-i İlahiyenin bir hârika ikramıdır ve Nurların kerametidir.»

"Evet bir âdi mektubum için 'Kim yazmış?' diye sekiz defa bana resmen sıkıntı ve eziyet verildiği aynı zamanda, sekizyüz sahifeyi binbeşyüz nüshaya ve bir milyon sahifelere çıkaran o makine, elbette gaybdan imdadımıza gelmiş Nurcu ve bin kalemli bir kâtibdir. Onun için bazı sahifeleri sönük çıksa, zarar yoktur. Parlak kısmı, bize şimdilik yeter. İyi okunmayan kısmı ayrı yapılsın; sonra elmas kalemliler, herbiri bir-iki nüshayı ıslah etsin.»³

Teksir makinesinde çoğaltılacak risaleler önce mumlu kağıtlara yazılıp Bediüzzaman Hazretlerine gönderiliyordu. Aynen el yazıları gibi, Hazret-i Üstad onları tashih edip tekrar iade ediyor ve öylece teksir makinesiyle çoğaltılıyordu. Böylece o zamanda teksirle çoğaltılan risaleler de bu **“tashihli nüshalar”** mesabesinde mevki almışlardır.

1956 senesinden itibaren de Risale-i Nur'un tamamının yeni yazıyla matbaalarda tabedilmesine teşebbüs edilmişti. Bediüzzaman Hazretleri, yeni yazıyla matbaada basılacak risaleye (mecmuaya) mehzaz olacak kitabı hazırlıyor ve onu neşredecek talebesine gönderiyordu. Bu mehzaz kitap, Hatt-ı Kur'an'la yazılmış ve neşredilecek/neşredilmeyecek yerleri Hz. Bediüzzaman tarafından işaretlenmiş bir kitaptı. Matbaada basılacak risale, ona göre yeni yazıya çevriliyor ve neşrine müsaade edilen kısımları yeni yazıyla neşrediliyordu.

Yeni yazıyla neşir işinde Hz. Bediüzzaman'ın istihdam ettiği nâşir talebeleri ve yine bu hizmette bilfiil çalışan çok kimseler halen hayattadırlar ve keyfiyetin böyle olduğunun canlı şahitlerdirler.

Tashih ve neşir faaliyeti, Hz. Bediüzzaman'ın sağlığında böyle olmakla beraber;

Hazret-i Üstad'ın vefatından sonra da vasiyetnameleri mûcibince nasıl yapılması lâzım geldiği, bu hizmetkâr ve nâşir talebeleri tarafından yakînen bilinmekte ve öylece hareket etmeye gayret gösterilmektedir.”⁴

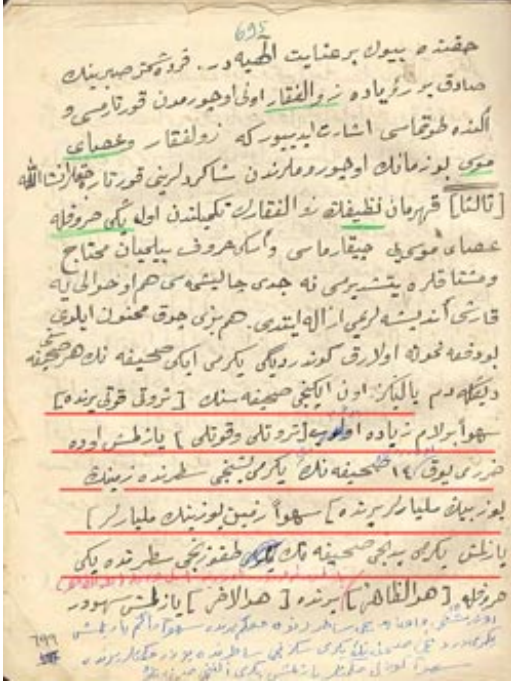
Envar Neşriyat yetkililerinin verdikleri bilgiler ışığında; bugün ortaya Risale-i Nurların değiştirildiği doğrultusunda atılacak her iddiayı, biz yine o dönemdeki orijinal nüshalara müracaat ederek cevaplamaktayız.

Envar Neşriyat'ta, Üstad'ın tasarruflarından hariç olarak, bir tasarruf 2005 baskısında yapılmış, ancak bu baskıdaki değişiklik sonraki baskılarda geri alınarak eski haline döndürülmüş, mevcut bütün külliyat nüshaları ile aynı hale getirilmiştir.

Bu değişikliğin yeri Tarihçe-i Hayat'ta sayfa 630'da Eşref Edip Fergan'ın Üstad'la yaptığı röportajın son kısmında geçmektedir. Eski baskılarda “...**yirmi beş milyon Türk cemiyetinin imanı namına bir Said değil bin Said feda olsun.**” ibaresi, 2005 baskısında “...**yirmi beş milyon Türk cemiyetinin değil, yüzlerce milyon bütün İslâm cemiyetinin imanı namına bir Said değil, bin Said feda olsun.**” şeklinde değiştirilmiştir.

Bu tasarrufun yapılma nedeni hakkında, *Envar Neşriyat* yetkililerinden Ahmet Özertan Beyin ifadeleri şöyle:

“Eşref Edip Fergan'ın Üstad'la yaptığı bu röportajın orijinal nüshası bulunup oradaki orijinal ifade ile Tarihçe-i Hayat'taki eski ifade değiştirilip baskıya sunulmuştu. Ancak daha sonradan röportajdaki bu ibarenin dışında Tarihçe-i Hayat'taki metinle farklılık arzeden daha başka ibareler de olduğu anlaşılınca, bu tasarrufların Üstad tarafından yapıldığı kanaatine varılarak yapılan değişiklik geri alınmıştır.”

Üstad'a ait bir tashih örneği.
Altı kırmızı çizgili yerde Üstad anlamı bozmayacak hataları ve anlamı bozacak hataları tek tek ifade edip, anlamı bozanların doğrularının ne olduğunu söyleyip düzeltilmesini istiyor:

"Yalnız onikinci sahifesinin "serveti, kuvveti" yerinde sehven bir lâm ziyade edip "servetli, kuvvetli" yazılmış. O da zararı yok. Ondördüncü sahifenin onbeşinci ve onyedinci satırlarında "muallim" yerinde sehven "müellim" yazılmış. Yirmidördüncü sahifenin yirmisekizinci satırında "yüzer hikmetler" yerinde sehven "güzel hikmetler" yazılmış. Yirmialtıncı sahifenin yirmibeşinci satırında "zeminin yüz bin milyarlar" yerinde sehven "zemin yüzünün milyarlar" yazılmış. Yirmiyedinci sahifenin dokuzuncu

---

satırında yeni hurufla **وُه**
.doğrudur ,yazılmış **الطَّاهِر**
Üzerine eski hurufla **وُه**
الطَّاهِر **هُوَ** **الْآخِر**
yazılmış, sehivdir." (El
yazması bir lahika mektubu,
Envar Neşriyat Arşivinden)

Bediüzzaman'ın neşriyatta varis olarak tayin ettiği şahısların⁵ bu şekilde Risale-i Nur'da tasarruf etme hakları var mıdır?

Üstad Hazretleri, Risaleleri telif döneminde talebelerine gönderdiği bazı mektuplarda yazılan mektubun veya risalenin tasarrufuyla ilgili gibi bazı konularda talebeleri ile **"münasip görürseniz ..."** , **"....havale ediyorum"**⁶ ifadeleriyle başlayan veya biten pekçok cümlesinde talebelerine bazı konuları havale etmiştir. Bu verilen yetkilere nisbetle Hulusi Ağabey *"Bazan verdiğiniz salâhiyetin manevî kuvvetiyle naminıza olarak bir harfin yerini değiştiriyor veya kaldırabiliyorum."*⁷ şeklinde tasarruf yetkisini ne şekilde kullandığını Üstad'a arzetmiştir. Ancak merhum Hulusi Ağabeyin ifadelerinden de anlaşıldığı üzere; Üstad'ın talebeleri, kendilerine verilen tüm yetkilere rağmen Üstad'ın miras bıraktığı eserleri aynen muhafaza ederek yeni nesillere ulaştırma çabasında olmuşlardır.

Risale-i Nur Hakkında Bu İddiaları Ortaya Atanların Amacı Nedir?

Yukarıda zikrettiğimiz hususlar ışığında Risale-i Nurlarda kasıtlı olarak tahrifat yapılamayacağı, nüsha farklılıklarının da yine bizzat müellif Bediüzzaman tarafından yapıldığı ispat etmeye çalıştık.

Bazı kimseler, gördükleri bir iki tashihli nüsha ile şu anda yeni yazıyla neşredilen Külliyyat arasındaki farklılıkları **"Risale-i Nur'da tahrif yapılıyor."** diye efkâr-ı ammeye neşretmekte ve safî zihinleri bulandırmaktadırlar. Buraya kadar zikrettiğimiz hususlar, onların bu meselede ne kadar haksız olduklarını göstermektedir:

Umum Âlem-i İslâm'ın, hattâ bütün beşeriyetin ebedî saadetlerinin anahtarı olan iman ve Kur'an hakikatlarının öğrenilmesine en müessir vesile ve bu zamanın bidat ve dalalet cereyanlarının tahribatlarına karşı en büyük tamirci olan Risale-i Nur hakkında böyle şüphe ve tereddütler vererek onlara itimadı sarsmak ve Bediüzzaman Hazretlerinin hayatından beri bu hizmette istihdam ettiği sâdik nâşirlerini iftiralarla çürütmeye çalışmak; acaba kimlerin emellerine hizmet eder?

Risale-i Nur'un tashih ve neşri konusunda çeşitli sualler, istifhamlar hatıra gelebilir.

İyi niyet ve insafla bu konular sorulduğunda, cevaplandırılmaya çalışılmaktadır bundan sonra da çalışılacaktır.

Ayrıca aşağıdaki kaynaklara da bakılabilir:

- [Kastamonu Lahikası'nda "... ta ahirzamanda, hayatın geniş dairesinde asıl sahipleri..." ifadesinden "... yani Mehdi ve şakirtleri ..." ibaresinin kaldırıldığı iddia edilmektedir. Bu konuda ne dersiniz?](#)

- [Kastamonu Lahikası'nda "...faraza hakiki beklenen o zat dahi..." ifadesinden "...ve bir asır sonra gelecek..." ibaresinin kaldırıldığı iddia edilmektedir. Bu konuda ne dersiniz?](#)

Dipnotlar:

[1. Üstadın bu tasarrufları ile ilgili kendi eliyle yaptığı düzeltmelerden örnekleri sitemizde "\[HAZRET-İ ÜSTAD'IN TASHİH VE TASARRUFLARI HAKKINDA\]\(#\)" isimli makede bulabilirsiniz.](#)

[2. Envar Neşriyat, Emirdağ Lahikası-I, S:168.](#)

[3. Envar Neşriyat, Emirdağ Lahikası-I: S:178.](#)

[4. Tırnak içerisindeki ifadeler Envar Neşriyat yetkilisi, Ahmet Özertan beyin ifadeleridir.](#)

[5. Bu şahısların kimler olduğu ile ilgili bk. Söz Basım-Yayın, Emirdağ Lahikası-I, 81. Mektup](#)

[6. Örnek olarak bakılabilir: Söz Basım-Yayın, Barla Lahikası 272. Mektup, Emirdağ Lahikası 1, 20. 26. 162. Mektuplar, Emirdağ Lahikası-II, 15. Mektup, On Beşinci Şua, Elhüccetü'z Zehra.](#)

[7. Söz Basım-Yayın, Barla Lahikası, 63. Mektup.](#)